

Motion till riksdagen 2012/13:Kr343

av **Agneta Börjesson och Maria Ferm (MP)**

Lagstiftning om kulturell allemansrätt

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett lagrum om en kulturell allemansrätt.

Motivering

I takt med att kopiering av enskilda verk blir enklare, snabbare och lika originalet har frågan om upphovsrätt blivit alltmer aktuell. Att utveckla, och inom några områden till och med modernisera upphovsrätten så att den passar dagens teknik, är därför centralt för kulturens utveckling. Parallellt finns det verk som idag är fria att använda, men i Sverige finns ingen lagstiftning som skyddar de som vill använda verken.

Att införa ett lagrum för en kulturell allemansrätt skulle ge en juridisk status och ett tydligt ramverk för de verk som fritt får användas och förändras. Den lagstiftning som tydligast har synliggjort detta är den amerikanska som anger att när ett verks skyddstid upphört eller om upphovsrättsinnehavaren bestämmer så, då tillhör verket en kulturell allemansrätt (*"public domain"*). Dessutom tillhör också de flesta texter och bilder som skapats av federala myndigheter det som fritt får användas.

Länderna i Europa har haft en starkare upphovsrättslagstiftning eftersom upphovsrättens ideella rättigheter (till exempel rätten att erkännas som verkets upphovsman och rätten att protestera mot vandalisering av verket) aldrig kan fråntas upphovsmannen så länge verket omfattas av upphovsrättslagens skyddstid (50 år från skapelseåret eller 70 år efter upphovsmannens död, beroende på typ av verk). Upphovsmannen kan visserligen skriftligen lova avstå från att utnyttja sina ideella rättigheter, men kan aldrig avsäga sig dem. Detta innebär dock inte att det inte finns "fria" verk bland verk som nyproducerats i Europa, men att publicering av sådana verk ofta åtföljs av vissa krav,

Fel! Okänt namn på

till exempel kravet att en fotografns namn skall anges, eller att en bild inte får användas i reklam. Detta gäller även i Storbritannien, där de visserligen använder uttrycket "public domain", men nästan uteslutande avser det verk vars skyddstid gått ut. Även när ett verks skyddstid gått ut är det numera praxis i Europa att ange upphovsmannen om denne är känd.

Utvecklingen på internet går i en rasande takt och lagstiftarna har haft svårt att följa med. Genom att ge tydliga lagrum för det som vi alla äger gemensamt eller det som inte har någon ägare alls eller bara det som vi vill skall vara fritt på nätet skapas stora möjligheter för användare som vill vidareutveckla det fria materialet. Miljöpartiet menar därför att det behövs skrivas in i lagtext beskrivningar som tydliggör när ett verk är fritt och hur det kan användas samt att upphovsmän ges utökade möjligheter att förfoga över sina ideella rättigheter genom att dessa omsätts till sådana rättigheter som upphovsmannen kan avsäga sig genom avtal. Frågan bör därför snarast utredas.

Stockholm den 4 oktober 2012

Agneta Börjesson (MP)

Maria Ferm (MP)